

POSTANOWIENIE

Dnia 26 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania A. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w P.

z udziałem zainteresowanego J. K. prowadzącego działalność gospodarczą
pod nazwą E. z siedzibą w W.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 26
czerwca 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 27 marca 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 27 marca 2018 r., sygn. akt III AUa [...] Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację odwołującej się A. W. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z 4 października 2017 r., sygn. akt V U [...], którym Sąd ten oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P. z 15 lutego 2017 r.

Płatnik składek – J. K. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą „E.” z siedzibą w W. - w dniu 28 października 2016 r. zgłosił ubezpieczoną do ubezpieczeń społecznych od dnia 27 października 2016 r., wskazując podstawę

wymiaru składek w wysokości 7.000 zł. Ubezpieczona od dnia 16 listopada 2016 r. do 4 grudnia 2016 r. przybywała na zwolnieniu lekarskim w związku z ciążą. Urodziła dziecko w dniu 5 grudnia 2016 r., na miesiąc przed terminem. Złożyła wniosek o zasiłek macierzyński od 5 grudnia 2016 r.

W czasie nieobecności ubezpieczonej w pracy płatnik składek nie zatrudnił żadnej innej osoby na jej miejsce. Nikomu też nie zostały powierzone jej dotychczasowe obowiązki.

Wyrokiem z 4 października 2017 r. Sąd Okręgowy w L. oddalił odwołanie A. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P. z 15 lutego 2017 r. stwierdzającej, że A. W. jako pracownik u płatnika składek „E.” J. K., W. [...] nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 27 października 2016 r. i zasądził od wnioskodawczynie na rzecz organu rentowego kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrok Sądu pierwszej instancji zaskarżyła apelacją odwołująca się, zarzucając mu nierzetelnie przeprowadzoną kontrolę ZUS; podjęcie decyzji zarówno przez ZUS, jak i Sąd Okręgowy w oparciu o opinie, okoliczności i przypuszczenia, zamiast w oparciu o fakty i dowody; wybiórcze traktowanie dowodów, pominięcie bez uzasadnionej przyczyny dowodów świadczących na rzecz wnioskodawczynie, błędną ocenę materiału dowodowego; użycie w uzasadnieniu wyroku błędnych argumentów i wyciągnięcie nielogicznych wniosków w stosunku do ustalonego stanu faktycznego; powoływanie się przez ZUS i Sąd Okręgowy na przepisy prawa oraz wyroki, które nie mają odniesienia w niniejszej sprawie; błędy w ustaleniach faktycznych; dyskryminację wnioskodawczynie z powodu wysokiego wynagrodzenia pomimo, że jest ono adekwatne do wykształcenia i doświadczenia zawodowego oraz bardzo szerokiego zakresu obowiązków i odpowiedzialności oraz dyskryminację z powodu ciąży.

Sąd Apelacyjny w wyniku rozpoznania apelacji oddalił ją, stwierdzając, że jest ona bezzasadna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy nie naruszył art. 233 § 1 k.p.c. przez błędną ocenę dowodów. Nie można również było zarzucać Sądowi Okręgowemu dowolnej interpretacji zebranego materiału dowodowego oraz

jakiegokolwiek sprzeczności ustaleń faktycznych z zebrany w toku postępowania materiałem dowodowym. Sąd Okręgowy, wbrew twierdzeniom apelacji, przekonywująco uzasadnił przyczyny, dla których uznał, że ubezpieczona nie świadczyła pracy na rzecz J. K..

Zdaniem Sądu drugiej instancji, w zebrany materiale dowodowym brak jest dowodów potwierdzających rzeczywiste wykonywanie pracy przez ubezpieczoną a zeznania wnioskodawczyni i płatnika jako osób bezpośrednio zainteresowanych korzystnym rozstrzygnięciem sprawy jak również dopuszczonych w sprawie świadków nie stanowią wiarygodnego materiału dowodowego. Przeciwnie prawdziwości zeznań wnioskodawczyni i świadków przemawiają, zdaniem Sądu Apelacyjnego, ustalone przez Sąd Okręgowy okoliczności faktyczne. Prawidłowo Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na fakt, iż podjęte przez wnioskodawczynię zatrudnienie u J. K. było wprawdzie zgodne z posiadanym przez nią wykształceniem, ale nie odpowiadało dotychczasowemu doświadczeniu zawodowemu. Wbrew twierdzeniom apelacji sporządzony życiorys wskazuje jedynie na odbywanie okresowych praktyk w firmach ogrodniczych i zatrudnienie na stanowisku referenta ds. administracyjnych, a następnie specjalisty ds. personalnych. Okoliczność ta jest istotna o tyle, że J. K. również dotychczas nie prowadził żadnej działalności ogrodniczej, a zatrudnienie wnioskodawczyni miało nastąpić od 28 października 2016 r., a zatem przed sezonem zimowym. Powierzenie obowiązków z tym związanych osobie z niewątpliwie gruntownym przygotowaniem teoretycznym, ale bez doświadczenia praktycznego w tej sytuacji budzi uzasadnione wątpliwości. Takiego doświadczenia również nie posiadał sam płatnik składek. Wnioskodawczyni dotychczas zajmowała się ogrodnictwem jedynie w ramach praktyk, a płatnikowi zaprezentowała pokazowe projekty ogrodów sporządzone dla rodziców. Z zeznań J. K. wynika, że planując rozszerzenie działalności o branżę ogrodniczą brał pod uwagę istniejące na rynku zapotrzebowanie na usługi ogrodnicze oraz wynajem do tego sprzętu, ale sam takiego sprzętu nie posiada.

Sąd odwoławczy zwrócił również uwagę, że kondycja finansowa płatnika nie pozwalała na zatrudnienie pracownika z wynagrodzeniem w wysokości 7.000 zł, biorąc pod uwagę brak zysków. Wnioskodawczyni nie kwestionowała tej

okoliczności w zeznaniach stwierdzając: „ wiedziałam, że firma nie ma zysków, a ja na swoje wynagrodzenie będę musiała zarobić”. W świetle powyższego twierdzenie zawarte apelacji, jakoby J. K. dysponował środkami finansowymi na zatrudnienie wnioskodawczynie nie zasługiwało na uwzględnienie. Zatem słusznie Sąd pierwszej instancji uznał, że zainteresowany nie posiadał środków na zapłatę wynagrodzenia w tej wysokości, do którego należałoby doliczyć jeszcze składki finansowane przez płatnika, jak również składki na ubezpieczenie społeczne oraz FP i FGŚP.

Sąd Apelacyjny uznał, że zeznania stron ewentualnego stosunku pracy, a także szereg innych elementów składających się na niniejszą sprawę w sposób logiczny wskazują na to, że wnioskodawczynie i zainteresowanego nie łączył stosunek pracy. Nie został on nawiązany w wyniku zawarcia umowy o pracę, która miała charakter czynności pozornej. Jej strony bowiem nie miały zamiaru doprowadzić do zatrudnienia w reżimie pracowniczym, bowiem ani odwołująca nie chciała świadczyć pracy w rozumieniu art. 22 k.p., ani też zainteresowany nie chciał takiej pracy przyjmować i płacić za nią wynagrodzenia.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyła skargą kasacyjną wnioskodawczynie w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego). Wskazano, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, które polegają na tym, że:

1. Należy zmienić dotychczasowe ugruntowane orzecznictwo co do tego, że ustalenie co do pozorności oświadczeń woli (czynności prawnej, stosunku prawnego) jest ustaleniem faktycznym, co do którego nie mogą być czynione zarzuty w skardze kasacyjnej, podczas gdy trzeba przyjąć, że ustalenie pozorności oświadczeń woli (czynności prawnej, stosunku prawnego) jest wynikiem subsumpcji stanu faktycznego względem przepisu prawa regulującego pozorność oświadczeń woli) oraz należy przyjąć, że ustalenia faktyczne mogą dotyczyć jedynie faktów (zdarzeń i stanów rzeczy) fizycznie stwierdzalnych.

2. Należy zmienić ugruntowane orzecznictwo co do tego, że faktyczne nieświadczenie przez pracownika pracy pozwala na ustalenie co do pozorności

stosunku pracy, poprzez przyjęcie że samo w sobie nieświadczanie przez pracownika pracy nie może przesądzić o pozorności stosunku pracy, a fakt realizowania, przez którąkolwiek stronę stosunku pracy, jakiegokolwiek obowiązku płynącego z tego stosunku prawnego, jest sam w sobie przeszkodą dla przyjęcia pozorności stosunku pracy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o:

1. nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania,
2. zasądzenie od odwołującej na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W przypadku zaś nieuwzględnienia wniosku o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wniósł o:

1. oddalenie skargi kasacyjnej,
2. zasądzenie od odwołującej na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wnioskodawczyni nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że

skarżąca wykazała istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr

560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Nie można jednak uznać, że skarżąca w niniejszej sprawie wykazała, aby w sprawie występowały istotne zagadnienia prawne. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że skarżąca w ogóle nie sformułowała jakichkolwiek zagadnień prawnych, które mogłyby być przedmiotem rozstrzygnięcia ze strony Sądu Najwyższego, ograniczając się do wskazania konieczności (zdaniem skarżącej) zmiany dotychczasowego, ugruntowanego orzecznictwa, które w dodatku od wielu lat ma charakter jednolity. W dodatku uzasadnienie rzekomych zagadnień prawnych ma charakter jedynie polemiki z dotychczasowym orzecznictwem i nie zawiera jakichkolwiek argumentów natury prawnej, które mogłyby podważyć prawidłowość dotychczasowej linii orzeczniczej. Uzasadnienie to ma bowiem na celu jedynie uzyskanie korzystnego do odwołującej się rozstrzygnięcia niniejszej sprawy i nie niesie za sobą jakiejkolwiek wartości o charakterze publicznoprawnym.

Należy również dodać, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania dotyczące drugiej z kwestii, która zdaniem pełnomocnika skarżącej wymaga zmiany dotychczasowej linii orzeczniczej sprowadza się do intelektualnej manipulacji konsekwencjami jakie rzekomo mogą wynikać z dotychczasowego orzecznictwa, bez wskazania jednakowoż jakichkolwiek przykładów wystąpienia tych konsekwencji, mimo że stanowisko wyrażane w orzecznictwie wyklarowało się już wiele lat temu i jest powszechnie akceptowane i stosowane. Dodać również należy, że argumenty zaprezentowane w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w istocie wskazują właśnie na konieczność utrzymania dotychczasowej linii orzeczniczej. Bowiem właśnie dlatego ustalenia dotyczące pozorności zawarcia umowy o pracę są ustaleniami faktycznymi, opartymi o okoliczności konkretnej sprawy, aby uniknąć „automatycznego” uznania, że faktyczne nieświadczenie pracy przez pracownika powoduje nieważność stosunku pracy i w każdej sprawie zbadać jej okoliczności, które mogą przemawiać właśnie za tym, że umowa o pracę została zawarta w celu jej wykonywania, a jedynie z przyczyn losowych pracownik nie świadczył pracy.

Poza tym, należy zwrócić uwagę na błąd logiczny zawarty w wywodach pełnomocnika skarżącej, bowiem nie ulega wątpliwości, że ważnie zawarty

stosunek pracy kreuje powstania stosunku ubezpieczenia społecznego, jednak stosunek pracy zawarty dla pozorów nie jest ważnie zawartym stosunkiem prawnym, a zatem nie może również kreować stosunku podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w punkcie drugim ma swoje oparcie w § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).

a